

Tomasz Gałkowski

Przestrzeganie prawa : na marginesie Dekretu Arcybiskupa Metropolity Łódzkiego w sprawie zezwoleń na binację i trynację oraz składanych stypendiów mszalnych

Łódzkie Studia Teologiczne 23/2, 77-91

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TOMASZ GAŁKOWSKI CP
UKSW, Warszawa

PRZESTRZEGANIE PRAWA
NA MARGINESIE DEKRETU
ARCYBISKUPA METROPOLITY ŁÓDZKIEGO
W SPRAWIE ZEZWOLEŃ NA BINACJĘ I TRYNACJĘ
ORAZ SKŁADANYCH STYPENDIÓW MSZALNYCH

Słowa kluczowe: przestrzeganie prawa, dekret, binacja, trynacja, stypendia mszalne

1. Wstęp. 2. Dekret. 3. Przestrzeganie praw. 4. Zasada jednej Mszy św. w ciągu dnia.
5. Dekret dotyczący binacji, trynacji i stypendiów mszalnych

1. WSTĘP

Arcybiskup Metropolita Łódzki 9 stycznia 2014 r. wydał Dekret w sprawie zezwoleń na binację i trynację oraz składanych stypendiów mszalnych (Abp-51-41/14)¹. Dekret wszedł w życie 1 lutego 2014 r. Zazwyczaj po promulgacji aktu normatywnego, zgodnie ze wszystkim elementami sztuki stanowienia prawa, oraz po upływie okresu *vacatio legis* akt normatywny wchodzi w życie, tzn. wymusza jego przestrzeganie. Zdarzają się jednak przypadki odmienne. Tym, co decyduje o konieczności przestrzegania jest obowiązywalność aktu prawnego, którego wejście w życie jest jednym z wielu elementów o niej świadczących. O faktycznym obowiązku przestrzegania prawa decyduje jednak dodatkowo element wewnętrzny samego aktu prawnego, jakim jest jego pewność. Pewność rozwiązań normatywnych jest konsekwencją niesprzeczności, skonstruowanych na podstawie przepisów zawartych w akcie prawnym, norm z innymi normami prawnymi. W przypadku istniejących wątpliwości należy odwołać się do reguł kolizyjnych, które mogą pomóc w rozstrzygnięciu ewentualnie istniejących wątpliwości. Na pewność aktu normatywnego wpływa również jednoznaczność skonstruowanych norm, czyli takich zachowań normatywnych, które nie budzą wątpliwości. O ile wątpliwości nie zostaną usunięte w procesie interpretacji i zachowania oraz podmiot, ku którym są one skierowa-

¹ Treść Dekretu: http://archidiecezja.lodz.pl/new/?news_id=c1a47dc39106b9f467642a9b5ecfbd40 [dostęp 5.11.2014]

ne pozostają nadal wątpliwe, poszczególne normy, lub nawet cały akt prawny nie mogą stać się obowiązującymi, czyli nie wymagają przestrzegania. Norma prawna musi być pewna, by wzbudzała obowiązek jej przestrzegania.

Na kwestię binacji i trynacji Mszy świętej zwróć uwagę w szerszym kontekście dotyczącym przestrzegania prawa kanonicznego. Nie będę się koncentrował na przypominaniu poszczególnych przepisów i norm prawnych, które osobom sprawującym Mszę św. są znane, gdyż z takimi zapoznają się na wykładach w seminarium, przygotowując się do przyjęcia sakramentu święceń. Czasami jednak wymagają przypomnienia, zwłaszcza w sytuacjach, w których następuje kolizja między tym, co stanowią a ich przestrzeganiem. W takich sytuacjach konieczna jest interwencja osób odpowiedzialnych za przestrzeganie prawa. Jedną z jej możliwych form jest wydanie odpowiedniego aktu normatywnego. W omawianym przypadku jest to Dekret Arcybiskupa Metropolity Łódzkiego, w którym czytamy: „Kościół z uwagą śledzi zarówno rozwój pobożnych praktyk wobec tego Sakramentu [Eucharystii – *T.G.*], jak i stoi na straży przestrzegania prawa powszechnego i partykularnego” (Wstęp).

Przyjmując w punkcie wyjścia powyższe uwagi dotyczące pewności aktu normatywnego, jak również utrwaloną „wielowiekową tradycją” (Wstęp) kanoniczną zasadę, wyrażoną w normie prawnej (por. kan. 905 §1) dotyczącej dopuszczalności, poza przewidzianymi przez prawo wyjątkami, odprawienia przez kapłana jednej Mszy św. dzienne, skoncentruję się na następujących zagadnieniach: dekrecie jako akcie normatywnym; przestrzeganiu prawa kanonicznego; zasadzie jednej Mszy św. każdego dnia; treści dekretu.

2. DEKRET

Treść wspomnianego powyżej Dekretu dotyczy zezwoleń na binację i trynację oraz składanych stypendiów mszalnych. Użycie aktu normatywnego w formie dekretu wskazuje, że możemy mieć do czynienia z dekretem ogólnym czy dekretem jako poszczególnym aktem normatywnym. Charakter dokumentu przyjęty w jego nazwie decyduje również o treści w nim zawartej².

Nazwą dekretu ogólnego obejmujemy zarówno dekrety ogólne, które są ustawami we właściwym znaczeniu oraz dekrety ogólne wykonawcze. Różnica między nimi sprowadza się do władzy, na mocy której zostały one wydane. Nazwą dekretu ogólnego określa się te akty normatywne, które zostały wydane przez podmioty posiadające władzę wykonawczą na mocy udzielonej jej władzy ustawodawczej. Sytuacja ta dotyczy w zwyczajnych przypadkach urzędów Kurii Rzymskiej (Kongregacji), którym papież, gdyż tylko on, chyba że prawo coś innego wprost zastrzeża³,

² Zdarzają się sytuacje wydawania aktów normatywnych bez określenia ich charakteru prawnego. Wydany akt jest aktem obowiązującym, a dyskusja na temat jego charakteru pozostawiona jest najczęściej doktrynie prawnej. Por. np. dokument Kongregacji Nauki Wiary zatytułowany *Potestas Ecclesiae* (30.04.2001), Città del Vaticano 2003, który w tytule używa sformułowania Normy.

³ Chociaż prawo może pozwolić na delegowanie władzy ustawodawczej przez niższego prawodawcę niż papież, to jednak w KPK nie znajdujemy takich dyspozycji. W kan. 391 §1 zostało stwierdzone, że „władzę ustawodawczą wykonuje sam biskup [diecezjalny – *T.G.*]”.

może delegować władzę ustawodawczą (por. kan. 135 §2). Dekret ogólny wydawany jest zatem na mocy delegowanej władzy ustawodawczej, a nie zwyczajnej władzy zastępczej.

Dekret ogólny może również być wydany przez tego, kto posiada władzę ustawodawczą w sposób zwyczajny, czyli pełni urząd, z którym ona jest związana (por. kan. 131 §1). Taki urząd posiada biskup diecezjalny, który skupia w swojej osobie władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędowniczą. Tym samym ma on moc wydawania dekretów ogólnych, które są ustawami we właściwym znaczeniu. W celu uniknięcia nieporozumień, związanych z określeniem podmiotu wydającego akt ustawodawczy, powinno się precyzyjnie określić charakter stanowionego aktu. W przypadku posiadających władzę ustawodawczą powinna to być zawsze ustawa, a nie dekret ogólny.

Biskup diecezjalny, który posiada również pełnię władzy wykonawczej, jak i ci, którym przysługuje jej sprawowanie w związku z posiadanym urzędem (por. kan. 134 §1), mogą wydawać dekrety ogólne wykonawcze. Dekrety te są pochodne w stosunku do ustaw. Nie zawierają norm autonomicznych ani nie mają charakteru innowacyjnego w stosunku do nich. W przeciwieństwie do ustaw partykularnych nie uzupełniają również ustaw powszechnych. W dekretach ogólnych wykonawczych dokładnie określone są sposoby wykonywania ustaw lub występuje ponaglenie do ich wypełnienia. W przypadku zatem biskupa diecezjalnego, który posiada władzę wykonawczą, wydany przez niego dekret ogólny może mieć albo charakter ustawy, albo być dekretem ogólnym wykonawczym. Brak sprecyzowanej nazwy dekretu (dekret ogólny, dekret ogólny wykonawczy czy po prostu dekret) lub określenie jedynie aspektów formalnych nie przesądza zatem o charakterze dekretu. W takim wypadku należy odwołać się do jego treści, by ustalić, czy normy w nim zawarte wprowadzają nowe prawo (normy autonomiczne), czy też są tylko pochodne od ustaw, którym podlegają.

Zastosowanie w omawianym akcie normatywnym w sprawie zezwoleń na binację i trynację sformułowania dekret nie określa jednoznacznie jego charakteru. Praktyka formułowania aktów prawnych wskazuje, że zwyczajowo wydający je posługują się ogólnym sformułowaniem dekret, a następnie jego charakter, o ile nie został wcześniej zapowiedziany lub wyrażony, odczytywany jest z jego treści. Dotyczy to również omawianego Dekretu. W jego nazwie brak jest określenia odwołującego się do jego ogólności czy sprecyzowanego charakteru wykonawczego. Z jego treści należy odczytać jego charakter.

Pośród aktów normatywnych, posługujących się nazwą dekret, istnieją również dekrety poszczególne. Cechą charakterystyczną dekretu poszczególnego jest przede wszystkim to, co odróżnia go od innych poszczególnych aktów normatywnych, które są reskryptami. Te ostatnie, będąc odpowiedzią na czyjąś prośbę (dekrety jej nie suponują), muszą być wydane na piśmie. Służą one do udzielania przywileju, dyspensy czy innej łaski, np. odpustu (por. kan. 59 §1)⁴. W przypadku dekretów, jedynie

⁴ Udzielenie łaski ustnie (*vivae vocis oraculo*) nawet w odpowiedzi na prośbę nie jest reskryptem. Chociaż dekret wydawany jest z inicjatywy organu władzy, to jednak nie eliminuje możliwości wydania go na prośbę osoby zainteresowanej.

te, które dotyczą zakresu zewnętrznego⁵, powinny być zapisane i wręczone adresatowi w formie pisemnej, co stanowi podstawę ewentualnych celów dowodowych (por. kan. 37). Treść normatywna poszczególnych dekretów dotyczy podjętej decyzji w poszczególnym przypadku⁶ lub dokonanego powierzenia. W przypadku zaś nakazów, które są rodzajem dekretu, treść dotyczy polecenia dokonania lub zaniechania odpowiedniego zachowania, „przede wszystkim celem przynaglenia do zachowania ustawy” (kan. 49). Dekret dotyczy dwóch sytuacji: rozstrzygnięcia jakiejś kontrowersji w trybie administracyjnym (np. usunięcie, przeniesienie proboszcza) lub oznacza dokonanie powierzenia (prowizji)⁷. Prowizja, o której stanowi dekret, to nie tylko powierzenie urzędu kościelnego w sensie ścisłym (por. kann. 146–156). W sensie szerokim oznacza jakikolwiek akt uznaniowy (dyskrecjonalny), wydany w celu zaradzenia dobru wspólnemu w granicach posiadanej władzy administracyjnej (np. erygowanie, zniesienie, zatwierdzenie)⁸. Poszczególne dekrety jest zatem aktem konkretnym. Jego celem jest uregulowanie działań (zachowań i zaniechań) konkretnej osoby fizycznej lub prawnej, lub też sprecyzowanej grupy osób (nie ogółu), która znajduje się w określonej sytuacji faktycznej⁹.

Po tych kilku słowach wyjaśnienia można określić charakter Dekretu w sprawie zezwoleń na binację i trynację. Za pomocą kryteriów formalnych, określenia adresata dekretu oraz celu jego wydania można stwierdzić, że mamy do czynienia z dekretem ogólnym wykonawczym. Przemawiają za tym kryteria formalne, do których należy zaliczyć przede wszystkim odniesienie do ustawy powszechnej (normy KPK) i zgodność z nią oraz brak ustawowej delegacji do wydania ustawy partykularnej. Adresatami Dekretu są kapłani „pełniący w Archidiecezji Łódzkiej obowiązki duszpasterskie oraz ich zastępcy” (nr 3). Dekret nie dotyczy zatem jednej osoby, lecz obejmuje ogół kapłanów sprawujących obowiązki duszpasterskie na terenie Archidiecezji Łódzkiej. Ogółu kapłanów nie należy utożsamiać ze sprecyzowaną grupą osób, co wskazywałoby na dekret szczegółowy.

Z tenoru Dekretu mogłaby jednak wyniknąć przeciwna interpretacja, gdyż w odniesieniu do pozwoleń na binację i trynację wymienia jedynie spośród wszystkich kapłanów sprawujących Eucharystię na terenie Archidiecezji Łódzkiej tych, którzy pełnią obowiązki duszpasterskie. Na terenie Archidiecezji przebywają jednak kapłani, także inkardynowani do niej, na których nie spoczywają obowiązki duszpasterskie (np. rezydenci, emeryci) czy członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, którzy celebrują Eucharystię. W myśl zasady interpretacyjnej odwołującej się do myśli prawodawcy (por. kan. 17), wynikającej również z zakresu posiadanej władzy i troski o powierzona jemu część ludu Bożego,

⁵ Konieczność zachowania formy pisemnej dekretu nie dotyczy wydania ich na forum wewnętrznym, jak np. akt zwolnienia z kary w zakresie wewnętrznym.

⁶ Dekret zawierający decyzję powinien być wydany na piśmie, gdyż, zgodnie z kan. 51 powinien zawierać przynajmniej ogólną motywację.

⁷ Faktycznie w ramach podejmowanych decyzji i dokonywanych prowizji znajdują się wszelkie akty obejmujące różnego rodzaju dyspozycje w konkretnych sytuacjach. Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, Kraków 2011, 99.

⁸ Por. *Communicationes* 23 (1991), 183.

⁹ Por. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1, red. J. Krukowski, Poznań 2003, 112.

której wyrazem jest ponowne przypomnienie obowiązujących norm, należy sądzić, że mamy do czynienia z adresatem dekretu, którym jest ogół kapłanów, a nie tylko ich określona część¹⁰.

Charakter wykonawczy dekretu ogólnego można określić przez analizę celu jego wydania, który, chociaż bezpośrednio nie został określony, zawarty jest w jego treści. Arcybiskup Łódzki, przypominając obowiązujące normy dotyczące binacji i trynacji, tym samym wskazuje na konieczność ich przestrzegania. Za takim odczytaniem celu Dekretu przemawia ponowne przypomnienie norm, które każdemu kapłanowi są znane i z którymi spotyka się na co dzień. Kolejne ich przypomnienie, tym razem na mocy autorytetu sprawowanej władzy jako pasterza, wokół którego gromadzi się prezbiterium Archidiecezji, usprawiedliwia wyrażaną przeze mnie opinię dotyczącą istniejących nadużyć w tej materii. Odczytanym z Dekretu celem nie jest jedynie przypomnienie tego, co powszechnie znane, lecz przynaglenie do przestrzegania obowiązujących ustaw powszechnych, aczkolwiek nie są w tym celu stosowane jakiegokolwiek sankcje kanoniczne jako forma przynaglenia. Takie bowiem przewidziane są już w prawie powszechnym, o czym nastąpiło przypomnienie w nr 28 Dekretu. Jako instrument przynaglenia do zastosowania ustawy (jej przestrzegania) można traktować „wnikliwie kontrole” realizacji przepisów dotyczących stypendiów mszalnych w przypadku binacji i trynacji „podczas wizytacji biskupich i dziekańskich” (nr 30).

Kolejnym elementem przemawiającym za uznaniem Dekretu Arcybiskupa za dekret ogólny wykonawczy, może być określenie sposobu zastosowania ustawy. Ustawa powszechna postanawia, że ordynariusz miejsca może zezwolić na binację „dla słusznej przyczyny” oraz na trynację „gdy tego domaga się konieczność duszpasterska” (kan. 905 §2). Sformułowania zawarte w tekście normatywnym wymagają określenia ich treści. Można tego dokonać na podstawie rozumienia słów, przyjętej praktyki oraz „powszechnej i stałej opinii uczonych” (kan. 19). Wymienione pojęcia w różnych opracowaniach przyjmują podobne, jak i zróżnicowane desygnaty, które wszystkie jednak wskazują na pewną wyjątkowość sytuacji binacji i trynacji. Możliwy katalog takich sytuacji nie stanowi zamkniętego zbioru. Arcybiskup w Dekrecie określa takie sytuacje, tym samym wskazuje również sposób zachowania ustawy powszechnej. Zamieszczenie w tekście normatywnym poszczególnych sytuacji, do których odnoszą się sformułowania Dekretu, sprawia, że stają się one faktami prawnymi. Tym samym został zawężony katalog słusznych przyczyn i duszpasterskich konieczności, które w odczuciu sprawujących Eucharystię mogą przyjmować dość szeroki zakres zastosowań. Nie jest to jednak katalog sformułowany w sposób takatywny, gdyż w nr 7 dopuszczona została możliwość uzyskania odrębnego pozwolenia na binację i trynację, gdy pojawią się inne okoliczności poza wymienionymi.

Dekret ogólny wykonawczy pełni rolę wtórną w stosunku do ustawy i nie może wykazywać się innowacyjnością w stosunku do niej. W analizowanym Dekrecie znajdują się jednak treści, które stanowią pewną nowość w stosunku do istniejących ustaw, tym samym wskazują na jego innowacyjność. Innowacyjność jest cechą

¹⁰ Sformułowanie kapłani „pełniący w Archidiecezji Łódzkiej obowiązki duszpasterskie oraz ich zastępcy” nie tylko w tej sytuacji powoduje pewne niejasności. O innych będzie mowa w dalszej części.

ustawy kościelnej¹¹. W Dekrecie zostały ustanowione nowe obowiązki nałożone na proboszczów i dziekanów: „proboszczowie przedstawiają dziekanowi dekanatu półroczne sprawozdania z przekazania stypendiów z binacji i trynacji [...] na koniec roku kalendarzowego dziekan przedłoży na ręce Ekonoma Archidiecezji Łódzkiej sprawozdanie w tej sprawie z każdej parafii dekanatu” (nr 30). Norma ta posiada prawnie zobowiązujący charakter i jest podstawą do podjęcia ewentualnych kroków sankcjonujących jej nieprzestrzeganie. Powyższej normy nie można traktować jako konsekwencji istniejącej ustawy nakładającej na dziekana obowiązku wizytacji parafii „w sposób określony przez biskupa diecezjalnego” (kan. 555 §4), czyli wskazującej dziekanowi sposób jej zastosowania, gdyż wykracza poza zakres obowiązków związanych jedynie z wizytacją.

Włączenie nowej normy do dekretu mającego cechy ogólnego dekretu wykonawczego, z punktu widzenia sztuki prawodawczej nie sprzyja ocenie właściwego charakteru dokumentu. Bardziej czytelne byłoby wydanie dwóch dekretów, z których jeden miałby charakter wykonawczy, a drugi charakter dekretu ogólnego, który faktycznie jest ustawą. Obie formy dekretu wymagają promulgacji, która zgodnie z praktyką istniejącą w Archidiecezji, dokonuje się poprzez rozesłanie aktu normatywnego do wszystkich jego adresatów (por. kan. 8 §2). Po upływie terminu *vacatio legis* Dekret wszedł w życie 1 lutego 2014 r. i od tego momentu stał się obowiązujący pod względem formalnym, tzn. zobowiązujący do jego przestrzegania.

3. PRZESTRZEGANIE PRAWA

Treść Dekretu Arcybiskupa ma charakter przynaglający do zachowania norm dotyczących binacji i trynacji oraz stypendiów mszalnych. Wynika to również z formy zastosowanego aktu normatywnego. Obowiązek przestrzegania tychże norm nie powinien być postrzegany w izolacji do obowiązku przestrzegania prawa Kościoła. Przeciwna sytuacja i traktowanie samodzielne norm prawnych prowadzi bowiem do nadużyć. Wpływa na traktowanie ich w odniesieniu do jednostkowych sytuacji czy osób, które w subiektywnym przeświadczeniu nie odczuwają konieczności ich przestrzegania, poszukując jednocześnie racji usprawiedliwiających wyjątkowość sytuacji oraz rzucając cień na prawo Kościoła, które staje się tylko prawem w Kościele. Nie pozwala to również spojrzeć na normy dotyczące binacji i trynacji oraz stypendiów mszalnych jako tych, które odnoszą się do realizacji podstawowej normy zabraniającej kapłanowi odprawienia w tym samym dniu więcej niż jednej Mszy św.

Prawo kanoniczne to nie prawo w Kościele ujmowane jako zbiór norm mających swego prawodawcę, lecz prawo Kościoła, prawny Jego wymiar, prawny wymiar naszej wiary. Jest elementem strukturalnym Kościoła, a jego przestrzeganie jest jedną z wielu rzeczywistości przyczyniających się do jego budowania, wzrastania i trwania. W tym kontekście należy dostrzegać istniejące normy dotyczące zachowań wewnątrz wspólnoty kościelnej, czyli postępowania wynikającego z wiary

¹¹ Por. R. Sobański, *Nauki podstawowe prawa kanonicznego*, t. 1: *Teoria prawa kanonicznego*, Warszawa 2001, 52.

i miłości. Przestrzeganie prawa nie jest celem samym w sobie. Nie jest nim również sam zewnętrzny porządek kościelny. Promulgowane normy prawne nie mają na celu ujurydyczenia zachowań kościelnych, lecz istnieją w celu ich wyrażenia i wprowadzenia w życie. Przestrzeganie prawa kościelnego nierozłącznie jest związane i wpisane w przekaz wiary. Prawa i obowiązki w nim wyrażone odnoszą się do formy życia chrześcijańskiego, wynikającej z wyznawanej wiary¹².

Od samych początków chrześcijaństwa przekaz wiary dokonuje się na drodze dogmatycznej i dyscyplinarnej. Przedmiotem przepowiadania dobrej nowiny jest wiara i jej praktyka. Obie formy mają charakter świadectwa życia chrześcijańskiego, gdyż kształtują całą egzystencję osoby wierzącej w Chrystusa. Wyznawana wiara wymusza postępowania z nią zgodne i jednocześnie należne drugiej osobie, gdyż dar wspólnoty, jaki chrześcijanie otrzymują wraz z włączeniem do niej poprzez chrzest, jest dla nich równocześnie zobowiązaniem realizowanym względem niej, a także w perspektywie całej ludzkości wezwanej do wspólnoty życia z Bogiem. Wertykalny wymiar wiary i dziecięstwo Boże, w którym wyraża się obdarowanie łaską wspólnoty ma swoje konsekwencje w wymiarze horyzontalnym koniecznościowego odniesienia autentycznego religijnego przeżycia do drugiego człowieka. Obdarowanie łaską jest nierozłącznie związane z doświadczeniem wspólnoty, bo nie można mieć Boga za Ojca, jeśli najpierw nie uznaje się bliźniego za brata. Chrześcijańska wiara ma odniesienia społeczne. Doświadczenie łaski jest jednocześnie doświadczeniem wspólnoty. Wszystkie dary i łaski, otrzymane przez włączenie do wspólnoty Ciała Chrystusa, służą jej budowaniu i wzmacnianiu. Z daru wynika zobowiązanie. To właśnie nie gdzie indziej, jak w religijnym doświadczeniu życia chrześcijan znajduje swoje uzasadnienie ich doświadczenie prawne¹³.

Świadectwo życia pierwszych chrześcijan wskazuje na takie rozumienie ich wiary. Gromadzą się bowiem wspólnie (*ecclesia*), by uwielbiać Boga, dziękować za otrzymane od Niego dary i sprawować pamiątkę Jego obecności. Podczas sprawowania Eucharystii dokonuje się przekaz łaski i wiary. Każdy wierzący bierze w niej udział wraz z bogactwem otrzymanych darów, które poprzez świadectwo dają innym możliwość w nich uczestniczenia. Jednym z takich darów jest sakrament kapłaństwa. Wokół pasterzy gromadzi się wspólnota chrześcijańska, dla której sprawują Eucharystię. Racją otrzymanego daru jest uobecnianie Chrystusa i gromadzenie wokół niego chrześcijańskiej wspólnoty. Darmo otrzymana łaska staje się zobowiązująca względem wspólnoty i ona, a nie żaden inny motyw jest racją sprawowania Eucharystii.

4. ZASADA JEDNEJ MSZY ŚW. W CIĄGU DNIA

W pierwotnym Kościele istniała praktyka celebrowania Mszy św. w dzień Pański (Dz 20, 7; 1 Kor 10, 1). Praktyka częstszego sprawowania Eucharystii pojawiła

¹² Por. tamże, 126–127.

¹³ Por. R. Sobański, *Nauki podstawowe prawa kanonicznego*, t. 2: *Teologia prawa kościelnego*, Warszawa 2001, 36–43.

się już na początku III w. w Kościele afrykańskim w dni stacyjne (środa, piątek). W IV w. Eucharystia sprawowana jest codziennie w Mediolanie, Akwilei, Hiszpanii czy Afryce północnej. Dopiero papież Paschalis I (817–824) pozwala, a w rzeczywistości zaleca, by kapłani celebrowali Mszę św. codziennie ze względu na grzechy, które Chrystus gładzi, ofiarowując się codziennie w sposób mistyczny. W okresie średniowiecza indywidualne sprawowanie Eucharystii faktycznie było ograniczone do kilku dni świątecznych w ciągu roku¹⁴. Sobór Trydencki (1545–1563) zobowiązał biskupów do troski, by kapłani sprawowali Eucharystię przynajmniej w niedziele i uroczyste święta. Ci zaś kapłani, którzy mają obowiązki duszpasterskie, powinni to czynić tak często, by można im było zadośćuczynić¹⁵. Dopiero od czasów Piusa IX (1846–1878) pojawia się praktyka i przekonanie, że gorliwi kapłani powinni odprawiać codziennie Mszę św.¹⁶. Utrwalająca się praktyka wyprzedziła postanowienia normatywne, gdyż kodeks z 1917 r. zobowiązywał kapłanów do wielokrotnego odprawiania Mszy św. w ciągu roku, chyba że biskup lub przełożony zakonny poleci celebrować ją w niedziele i święta nakazane (kan. 805). W obowiązującym kodeksie wyrażona została powinność częstego sprawowania Ofiary eucharystycznej oraz jednocześnie usilne zalecenie, by kapłani dokonywali tego codziennie, gdyż „stanowi czynność Chrystusa i Kościoła, którą sprawując kapłani wypełniają swoje główne zadanie” (kan. 904; por także 276, §2,2^o).

Zmienna praktyka celebrowania Eucharystii w poszczególne dni roku miała również ścisły związek z określeniem racji obowiązku jej sprawowania. Określenie źródeł obowiązku odprawiania Mszy św. wpływało na jej częstotliwość. Wobec znikomej częstotliwości odprawiania Eucharystii w średniowieczu, problematykę tę podjął św. Tomasz z Akwinu, odpowiadając negatywnie na pytanie dotyczące godziwej możliwości całkowitego powstrzymywania się od konsekrowania Eucharystii. Za nierozumną uważał praktykę powstrzymywania się od sprawowania Eucharystii przez tych, którzy nie spełniali obowiązków duszpasterskich¹⁷. Podkreślając powinność sprawowania Mszy św. w główne święta i wtedy, gdy wierni świeccy zwykli przyjmować Komunię św., wskazał jednocześnie na źródło takiej praktyki, które wynika z przyjęcia sakramentu święceń, zgodnie ze słowami św. Pawła: „napominamy was, abyście nie przyjmowali na próżno łaski Bożej” (2 Kor 6, 1)¹⁸. Częstotliwość sprawowania Mszy św., wynikająca z obowiązku przyjętych święceń, została określona przez Sobór Trydencki, który nakazał, by kapłani celebrowali

¹⁴ Na Soborze Laterańskim IV (1215) w Konstytucji zatytułowanej *O hucznych przyjęciach u wyższych duchownych oraz zaniedbywaniu przez nich służby Bożej* stwierdzono, że „są i tacy, którzy odprawiają mszę zaledwie cztery razy w roku w uroczystości, a gorsze jest to, że lekceważą uczestnictwo [...] nie interesują się w ogóle sprawami Bożymi”, w: *Dokumenty soborów powszechnych*, red. A. Baron, H. Pietras, t. II, Kraków 2002, 255–257.

¹⁵ Sesja XXIII, *Dekrety o reformie*, kan. 14, w: *Dokumenty soborów powszechnych*, red. A. Baron, H. Pietras, t. IV, Kraków 2004, 702–704.

¹⁶ Szeroko na ten temat por. M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Kielce 1997, 71–75.

¹⁷ W podobnej sytuacji znajdowali się ci kapłani, którzy obejmowali beneficja, ale nie wykonywali święceń kapłańskich.

¹⁸ *S.Th.*, III, q. 82, a. 10.

Mszę św. we wszystkie niedziele i święta uroczyste¹⁹. Począwszy od czasów Piusa IX (1846–1878), rozwijająca się praktyka codziennego celebrowania Eucharystii szła w parze z przekonaniem o obowiązku jej sprawowania ze względu na przyjęte święcenia. Jednak kodeks z 1917 r. czynił nadal rozróżnienia co do racji tego obowiązku, wyróżniając konieczność z polecenia biskupa lub przełożonego zakonnego i możliwość indywidualną z nakazem wielokrotnego odprawiania w ciągu roku. Obowiązek celebrowania wynikał z samych święceń lub z piastowanego urzędu, czy też nawet z powodu przyjęcia stypendium mszalnego, zwłaszcza że Msza św. mogła być celebrowana przy udziale samego ministranta (kan. 813)²⁰. Codzienne sprawowanie Eucharystii było jednak w tym czasie powszechną już praktyką. Na Soborze Watykańskim II ostatecznie została potwierdzona i teologicznie ugruntowana, oparta na rzeczywistości i znaczeniu samej liturgii oraz obowiązku wynikającego ze święceń²¹. W kan. 905, obowiązującego kodeksu, zalecenie sprawowania codziennej Eucharystii opiera się na dwóch racjach teologicznych: dokonuje się ustawicznie dzieło zbawienia; kapłan wykonuje w ten sposób swoje główne zadanie²². Na podstawie racji przedstawionych w dokumentach soborowych, jak również z tenoru kan. 904 obecnego kodeksu wynika, że codzienne celebrowanie Eucharystii przez kapłana jest jego obowiązkiem, wynikającym z przyjętego sakramentu. Czyni temu zadość, celebrując Mszę św. także prywatnie, gdyż każda Msza św. ma charakter publiczny i wspólnotowy²³ jako czynność Chrystusa i Kościoła (por. kan. 899 §1). Kodeks zawiera również normy nakazujące sprawowanie Mszy św. z racji wykonywania posługi duszpasterskiej, jak np. obowiązek biskupa diecezjalnego odprawienia Mszy św. „za powierzony sobie lud w każdą niedzielę i święta nakazane w jego regionie” (kan. 388) oraz obowiązek proboszcza „za powierzony sobie lud: we wszystkie niedziele i święta nakazane we własnej diecezji” (kan. 534).

Codzienne sprawowanie Eucharystii, wynikające na pierwszym miejscu z obowiązku święceń, wiąże się ściśle z określeniem liczby Mszy odprawianych codziennie. Świadectwa Leona Wielkiego, św. Augustyna czy Grzegorza Wielkiego wskazują, że w tamtym okresie było dopuszczone sprawowanie dwu albo więcej Mszy św. w wybrane dni w ciągu roku (Wielki Czwartek, Boże Narodzenie, Wielkanoc, Zesłanie Ducha Świętego, Narodzenie św. Jana Chrzciciela) lub, jak pisał Leon Wielki do biskupa Dioskura (Aleksandria), w dni uroczyste, jeśli wierni nie mogli pomieścić się w kościele. Praktyka kilku Mszy św. była zalecana przez synod w Leliridzie (*Concilium Emeritanum*, Hiszpania) w 666 r. tym kapłanom, którzy opiekowali się

¹⁹ Sesja XXIII, *Dekrety o reformie*, kan. 14.

²⁰ F. Bączkiewicz, J. Baron, W. Stawinoga, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, Kraków 1958, 25.

²¹ „...liturgia, przez którą – szczególnie w boskiej Ofierze Eucharystycznej – «dokonuje się dzieło naszego Odkupienia» [...] codziennie z tych, którzy należą do Kościoła, buduje przybytek święty w Panu, mieszkanie Boże w Duchu, na miarę pełnego dojrzałości Chrystusowej – równocześnie w przedziwny sposób umacnia ich siły do głoszenia Chrystusa, i tak znajdującym się poza Kościołem ukazuje go jako sztandar wzniesiony dla narodów, aby rozproszone dzieci Boże zgromadziły się w jedno, aż stanie się jedna owczarnia i jeden Pasterz” (KL, 3).

²² Por. także DK 13, 3.

²³ Por. KL 27; KK 28.

kilkoma kościołami. Papież Leon III (795–816) szczylił się, że czasami celebrował od siedmiu do dziewięciu Mszy św. dziennie. Taka działalność związana była z dużą liczbą pojawiających się sanktuariów i umieszczaniem relikwii w każdym ołtarzu. Była formą poszukiwania boskiej pomocy i wstawiennictwa świętych wobec demoralizacji ówczesnego społeczeństwa. Dodatkowym motywem mogło być również pojawienie się od VIII w. składania ofiar pieniężnych w zamian za dotychczasowe dary w naturze²⁴. W okresie pierwszego tysiąclecia chrześcijaństwa mamy do czynienia, z jednej strony, z praktyką kilkukrotnego odprawiania Mszy św. w ciągu roku, z drugiej zaś, kilkukrotnego celebrowania tego samego dnia. Już jednak w X w. niektóre synody zakazywały kapłanom sprawowania więcej niż trzech Mszy św. dziennie, stanowiąc jednocześnie kary, aczkolwiek niewielkie, nieprzestrzegającym tego zakazu. Synodalne postanowienia były impulsem dla papieży, którzy wypowiedali się na temat liczby sprawowanych dziennie Mszy św. Papież Aleksander II (1061–1073) opowiedział się za jedną, ewentualnie drugą za zmarłych oraz wskazywał na potępienie tych, którzy czynili to dla zysku, sprawując kilka Mszy św. dziennie²⁵. Praktyka jednej Mszy św. dziennie ustaliła się dzięki Innocentemu III (1198–1216), który zezwolił na dwa wyjątki (Boże Narodzenie i przypadek konieczności) i Honoriuszowi III (1216–1227). Ich dekretały weszły do *Liber extra* Grzegorza IX, który obowiązywał do pierwszego Kodeksu prawa kanonicznego, w którym istniejące normy zostały powtórzone²⁶.

W drugim tysiącleciu chrześcijaństwa wykształciła się stała praktyka oparta na zasadzie jednej Mszy św. dziennie, dopuszczająca wyjątki: a) konieczność (jeden kapłan obsługujący dwie parafie; b) brak drugiego kapłana, który mógłby odprawić Mszę św.; c) binacja tylko w niedziele i święta, której konieczność ze strony wiernych mógł ocenić jedynie ordynariusz – kan. 806 §2²⁷; d) trynacja jedynie w święto Bożego Narodzenia i Wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych. Obecny kodeks w kan. 905 §1 utrwała i normuje wyraźnie dotychczasową praktykę, stanowiąc, że „nie wolno kapłanowi więcej niż raz odprawić w ciągu dnia” z wyjątkiem sytuacji przewidzianych przez prawo powszechne i partykularne. Sytuacje, które prawo dopuszcza, nie powinny być traktowane jedynie jako wyjątki. Norma, stanowiąca o jednej Mszy św. dziennie, nie jest normą absolutną. Należy spojrzeć na nią w kontekście świętości Eucharystii i pobożności kapłana ją sprawującego, jak również w odniesieniu do wspólnoty, która wokół niej się kształtuje i wzmacnia pod prze-

²⁴ Por. M. Pastuszko, dz.cyt., 78–79.

²⁵ Kwestia dotycząca stypendiów mszalnych, pomimo jednoznacznych rozwiązań normatywnych, poruszana jest także w dzisiejszych czasach. Dotyczy dość często sytuacji, w których kapłan nie posiada stypendiów mszalnych za Msze św. poza dniami świątecznymi. W tych dniach, binując lub trzynując, zgodnie z prawem odwołuje się do zadośćuczynienia wymogowi sprawiedliwości związanemu z jego utrzymaniem, zachowując stypendia, które mógłby otrzymać w ciągu tygodnia. Wyjściem z takiej sytuacji jest przepis zawarty w nr 26 omawianego Dekretu, zgodnie z którym stypendia za Msze św. binowane lub trzynowane powinny być przekazane do Kurii. Posłużą one „do fundowania [...] stypendiów mszalnych dla kapłanów, którzy ich nie mają”.

²⁶ Por. M. Pastuszko, dz.cyt., 79–82.

²⁷ Według niektórych komentatorów w nadzwyczajnych i naglących sytuacjach wystarczyło jedynie pozwolenie domniemane. Por. A. Vermeersch, J. Creusen, *Epitome Iuris Canonici*, t. 2, Mechliniae–Romae 1927, n. 78.

wodnictwem jej pasterza. Angażując własną pobożność i świadomość sprawowania dzieła zbawienia dokonującego się w Eucharystii, kapłan nie powinien sprawować jej ponownie. Mogłoby to sugerować, że jego dotychczasowe zaangażowanie nie było pełne i wymaga dopełnienia. Osobista pobożność celebransa nie jest racją powtórnego sprawowania Eucharystii tego samego dnia. Nie jest nią również przyjęta intencja mszalna czy prośba skierowana od kilku wiernych. Od celebracji Mszy św. należy usunąć wszelkie oznaki indywidualizmu i prywatności, które stoją w sprzeczności z obowiązkiem przyczyniania się do wzrostu wspólnoty także poprzez świadectwo uczestnictwa w Eucharystii. Wspólnota jako całość zgromadzona na Eucharystii jest bowiem obrazem wspólnoty całego Kościoła, która sprawuje Eucharystię nawet wtedy, gdy kapłan celebrowa ją bez udziału wiernych.

5. DEKRET DOTYCZĄCY BINACJI, TRYNACJI I STYPENDIÓW MSZALNYCH

Normy dotyczące częstotliwości celebrowania Eucharystii są jednoznaczne i jako obowiązujące wymagają ich przestrzegania. Dopuszczają jednak możliwość binacji „dla słusznej przyczyny” oraz trynacji w niedziele i święta nakazane „gdy tego domaga się konieczność duszpasterska” (kan. 905 § 2). Przypadki słusznej przyczyny i konieczności duszpasterskiej uzależnione są w znacznej mierze od sytuacji Kościołów lokalnych, w których się weryfikują. Ponadto doktryna prawnicza wypracowała pewne wskazówki, czy nawet konkretne dyspozycje, które takie sytuacje wyjaśniają. Niemniej umieszczenie ich w akcie normatywnym jest słuszne. Zostały one wyliczone w omawianym Dekrecie w nr 4. Ponadto w Dekrecie została przewidziana możliwość binacji i trynacji po wcześniejszym uzyskaniu odrębnego zezwolenia. Nie wydaje się słuszną interpretacją tekstu, która pozwalałaby w takich sytuacjach odwoływać się do domniemania pozwolenia, skoro sytuacje zostały wcześniej określone oraz dopuszczone inne możliwości.

Celem niniejszego omówienia nie jest analiza poszczególnych postanowień normatywnych, lecz lektura Dekretu z punktu widzenia ich obowiązywalności oraz zasad prawodawstwa (wskazania wypracowane przez naukę prawa tak, by prawo realizowało założenia prawodawcze i pomagało w realizacji nakazów wiary) i zasad techniki prawodawczej (umiejętność sporządzania poprawnych aktów normatywnych; reguły wskazujące poprawność konstruowania aktów normatywnych i tworzenia z nich systemu prawa²⁸). Przyjmując powyższe kryteria lektury zwrócę uwagę na kilka elementów.

1. Prawo powszechne, gdy podaje normę dotyczącą jednej Mszy św. dziennie celebrowanej przez kapłana, odnosi ją do wszystkich kapłanów. Podstawą tego sformułowania jest nauka dotycząca obowiązku celebrowania Mszy św., wynikającego z przyjętego sakramentu święceń, gdyż w niej „Chrystus Pan, przez posługę kapłana,

²⁸ S. Wronkowska, M. Zieliński, *Komentarz do zasad techniki prawodawczej*, Warszawa 2004, 11; W. Gromski, *Technika prawodawcza*, w: A. Bator, W. Gromski, A. Kozak, S. Kaźmierczyk, Z. Pulka, *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, red. A. Bator, Warszawa 2010, 233–234.

siebie samego [...] składa w ofierze Bogu Ojcu” (kan. 899 §1). Prawo powszechne, gdy podaje możliwości binacji i trynacji, również odnosi je do każdego kapłana. Dyspozycje zawarte w omawianym Dekrecie dają odczucie ducha starego prawa poprzedniego kodeksu, w którym istniało wyraźne rozróżnienie na celebrowanie Eucharystii, wynikające z przyjętego sakramentu święceń oraz z racji pełnionych obowiązków duszpasterskich. Zgodnie z postanowieniami Dekretu, który przytacza normę Statutów III Synodu Archidiecezji Łódzkiej (art. 226), pozwolenie na binację i trynację w Archidiecezji Łódzkiej mają jedynie kapłani pełniący w niej obowiązki duszpasterskie oraz ich zastępcy (nr 3). Kapłani nie spełniający tych wymogów nie mogą binować i trynować, gdy spełniają się kryteria słusznej przyczyny czy duszpasterskiej konieczności. Takie sytuacje mogą się zdarzyć, gdy kapłani (np. rezydenci, renciści, urlopowani, studenci, zakonnicy) służą pomocą duszpasterską w parafiach, zwłaszcza w okresach intensywniejszego napływu wiernych z okazji świąt. Dotyczy to również parafii, której troska duszpasterska została powierzona zakonnikom. Nie wszyscy pełnią urząd proboszcza czy wikariusza parafialnego. Należałoby w tym przypadku poprosić o pozwolenie na binację i trynację ordynariusza miejsca. Wymienieni kapłani nie są natomiast pozbawieni możliwości binacji i trynacji w innych sytuacjach przewidzianych w nr 5 Dekretu.

2. W nr 3 Dekretu został przytoczony art. 226 obowiązujących Statutów Archidiecezji Łódzkiej. Adresatem sformułowanych w nim dyspozycji są kapłani pełniący obowiązki duszpasterskie oraz ich zastępcy. Wątpliwości budzi sformułowanie: kapłani pełniący obowiązki duszpasterskie i ich zastępcy. Określenie desygnatów tego sformułowania jest jednocześnie określeniem adresatów normy i związanych z tym pozwoleń na binację i trynację. W Statutach, jak i w Dekrecie mowa jest o kapłanach pełniących obowiązki w Archidiecezji w ramach działalności duszpasterskiej. Pojęcie duszpasterstwa jest bardzo szerokie i oznacza działalność Kościoła, poprzez którą urzeczywistnia się zbawcze działanie Chrystusa, polegającą na głoszeniu zasad wiary, szafarstwie sakramentów, celebrowaniu liturgii w różnych grupach, nad którymi opiekę sprawuje duszpasterz²⁹. Dokonuje się ono w ramach parafii (duszpasterstwo parafialne) oraz w ramach duszpasterstw specjalnych (wspólnoty religijno-kościelne, służby chrześcijańskie). Zakres osób pełniących obowiązki duszpasterskie jest bardzo szeroki i nie ogranicza się do działalności parafialnej, związanej z pełnieniem urzędów kościelnych.

Próbując uściślić zakres osób pełniących obowiązki duszpasterskie w Archidiecezji, należy odwołać się do miejsc paralelnych. Nie ułatwia tego sformułowanie „duszpasterz”, pojawiające się wielokrotnie w Statutach (np. art. 204; 232). Zakres osób objętych tym pojęciem dotyczy wszystkich kapłanów, którzy prowadzą jakąkolwiek działalność duszpasterską. Pozwolenie na binację i trynację dotyczyłoby zatem ich wszystkich. Skoro jednak w Dekrecie została zawarta kategoria kapłanów pełniących obowiązki duszpasterskie, to pozwolenie ogólne zostało ograniczone i wykluczające tych, którzy tych obowiązków nie pełnią. Miejscem paralelnym może być również Statut Rady Kapłańskiej ustalony na III Synodzie Archidiecezji Łódzkiej.

²⁹ Por. Z. Narecki, *Duszpasterstwo zwyczajne w parafii a urzeczywistnianie Kościoła*, Lublin 2001, 21–22.

W nr 9b czytamy, że członkiem Rady Kapłańskiej może być „kapłan inkardynowany do innej diecezji oraz kapłan zakonny, jeśli pełni w Archidiecezji Łódzkiej dla jej dobra jakiś obowiązek”. Dyspozycja tej normy zawarta została w kan. 498 §1 kpk³⁰, który służy jako interpretacyjny punkt odniesienia. Kształtowanie się tego kanonu podczas rewizji kpk wskazuje, że nie można utożsamiać kapłanów pełniących obowiązki dla dobra jakiejś diecezji z tymi, którym został powierzony jakiś urząd przez biskupa diecezjalnego. W obowiązującym kodeksie norma przyjmuje szerszy zakres adresatów, gdyż obecnie użyte sformułowanie kodeksowe zastąpiło poprzednie istniejące w schematach kpk³¹. Nie jest zatem słuszne ograniczanie adresatów normy jedynie do kapłanów pełniących obowiązki duszpasterskie na zasadzie sprawowanego urzędu. Taki jedynie zakres adresatów został wykluczony przez najwyższego prawodawcę, który promulgował normę dotyczącą o wiele szerszego ich zakresu. Interpretacja zmierzająca do wykluczenia adresatów normy ogólnej jest nieprawidłowa. Kapłani pełniący obowiązki dla dobra diecezji mogą je podejmować chociażby na zasadzie umowy pomiędzy ich zwierzchnikami. Z podobnym problemem spotykamy się przy próbie określenia zastępców kapłanów pełniących obowiązki. Jakie jest kryterium prawne określenia zastępcy?

Dostrzeżony problem nie dotyczy jedynie kwestii kapłanów pełniących obowiązki w Archidiecezji. Brak precyzyjnego określenia grupy tychże kapłanów powoduje konsekwencje w braku określenia adresatów normy dotyczącej pozwoleń na binację i trynację. Właściwe byłoby wymienienie w Statutach rodzajów obowiązków duszpasterskich wykonywanych dla dobra Archidiecezji lub podanie istniejącego w nich przepisu prawnego interpretacji autentycznej ustawodawcy i następnie jej promulgacji (por. kan. 16 §2). Wobec powyższych uwag uważam, że przepis zawarty w nr 3 Dekretu spełnia kryteria wątpliwości prawnej, w której nie obowiązuje. W takim przypadku należy stosować się do normy ogólnej wyrażonej w kan. 905.

3. Z punktu widzenia sztuki prawodawczej istotne jest używanie w języku prawnym jednoznacznych sformułowań, zwłaszcza gdy ustawodawca niższy od najwyższego odwołuje się do tekstów przez niego wydanych i powszechnie obowiązujących. W nr 4 Dekretu występuje sformułowanie „uroczystości nienakazane”. Jest to określenie z pewnością zrozumiałe, ale nie jest określeniem technicznym języka prawnego. Czasy święte istniejące w Kościele to dni świąteczne i dni pokuty (por. kan. 1244–1253). Do kategorii dni świątecznych należą dni świąteczne nakazane (*dies festus de praecepto*), które obejmują te dni, które nazywamy uroczystościami (por. kan. 1246 §1). Dzień świąteczny, określane mianem uroczystości, jest pojęciem liturgicznym, a nie prawnym i jako taki znajduje się w kodeksie (por. np. kan. 944 §1). Tekst normatywny powinien być pisany w sposób możliwie jak najbardziej krótki i jednoznaczny. Wystarczyło, by w Dekrecie przytoczono kan. 905 §2, w którym jednoznacznie sformułowano, iż pozwolenie na trynację może dotyczyć niedziel i świąt nakazanych.

³⁰ Różnica dotyczy adresatów dyspozycji. W Statucie norma obejmuje kapłanów zakonnych, natomiast w kpk kapłanów członków instytutu zakonnego lub stowarzyszenia życia apostołskiego.

³¹ W ostatnim Schemacie kpk istniało sformułowanie *qui in dioecesi officium aliquod ab Episcopo dioecetano collatum exercent*, które zostało zastąpione w kpk przez *in eiusdem bonum aliquod officium exercent*. Por. *Communicationes* 13 (1981), 130; 14 (1982), 216.

W kanonie nie wymienia się dni, w których możliwa jest binacja. Dotyczy to bowiem wszystkich innych poza niedzielą i świętem nakazanym.

4. W nr 4 Dekretu zostały wymienione przypadki, w których zachodzi tzw. słuszną przyczyna i konieczność duszpasterska, w których możliwa jest binacja i trynacja Mszy św. Obie kategorie zostały w Dekrecie potraktowane na tym samym poziomie obowiązywalności. Nie został dokonany podział na sytuacje, które odnoszą się do słusznej przyczyny i te, które odnoszą się do konieczności duszpasterskiej, a w konsekwencji na weryfikację warunków umożliwiających binację lub trynację. Okoliczności, które realizują się w przypadku binacji, nie koniecznie muszą się weryfikować w odniesieniu do możliwości trynacji. Pozwolenie na binację może wprowadzić w błąd co do pozwolenia na trynację. Konieczność duszpasterska, która pozwala na trynację w niedziele i święta nakazane, jest czymś więcej niż słuszną przyczyną, skoro w sytuacji realizacji tej ostatniej trynacja nie jest dozwolona. Ponadto, jeśli ustawodawca zdecydował się na określenie warunków umożliwiających binację i trynację, tym samym określił zakres elementów przedmiotowych hipotezy normy prawnej wyrażonej w nr 7 Dekretu. Prośba o pozwolenia na binację lub trynację, poza wymienionymi w nr 4 okolicznościami, uzależniona jest od adekwatności tychże okoliczności do możliwości oddzielnie binacji i trynacji, a nie binacji lub trynacji. Sformułowanie zawarte w nr 4 Dekretu nie pozwala na jednoznaczną interpretację przepisu, a w konsekwencji sformułowania odpowiedniej normy i jej zastosowania.

5. Omawiany Dekret w znacznej mierze ma charakter dekretu ogólnego wykonawczego, którego celem jest przynaglenie do zachowania ustawy lub określenie sposobów jej zachowania. W dużym stopniu treść Dekretu stanowią przepisy prawne prawa powszechnego, które zostały przypomniane w celu ich przestrzegania. Taka struktura Dekretu, o ile należycie zostały odczytane zamysły jego autora, powoduje pewien niedosyt. Sytuacja dotyczy kapłanów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego, sprawujących urzędy proboszcza i wikariusza parafialnego. Pośród przepisów dotyczących wszystkich kapłanów, które zostały przypomniane w Dekrecie, mogłyby zostać zawarte również te, które dotyczą stypendiów mszalnych wyżej wymienionych kapłanów. Kwestia ta jest regulowana prawem powszechnym (por. kan. 951) i tak jak pozostałe regulacje prawa powszechnego mogłyby być zawarta w Dekrecie. Racja takiego zamieszczenia znajduje się w niejednoznaczności tego przepisu, który wymagał interpretacji autentycznej. Zgodnie z nią, osoba zakonna pełniąca urząd proboszcza lub wikariusza parafialnego jest zobowiązana do przekazania stypendium mszalnego na cele wskazane przez ordynariusza miejsca, a nie własnego ordynariusza³². W Archidiecezji Łódzkiej „ofiary z Mszy św. binowanych i trynowanych należy przekazać do Referatu Finansowego Kurii Metropolitalnej Łódzkiej” (nr 26), chyba że w przypadku parafii zakonnych co innego zostało zawarte w umowie między biskupem diecezjalnym a instytutem zakonnym czy stowarzyszeniem życia apostołskiego w umowie o parafię.

Tekst aktu normatywnego, by mógł wymagać przestrzegania, musi być tekstem obowiązującym. Aspekty formalne związane z jego poprawną procedurą stanowie-

³² Por. AAS 79 (1987), 1132.

nia nie zawsze przesądzają o jego obowiązywalności. Niejasność tekstu wzbudzająca uzasadnione wątpliwości, pozostawia pod znakiem zapytania rozwiązanie normatywne w nim zawarte.

BIBLIOGRAFIA

- Gromski W., *Technika prawodawcza*, w: A. Bator, W. Gromski, A. Kozak, S. Kaźmierczyk, Z. Pulka, *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, Warszawa: Wydawnictwo LexisNexis 2010, 233–234.
- Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, Kraków: Wolters Kluwer Polska 2011.
- Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1, red. J. Krukowski, Poznań: Pallottinum 2003.
- Narecki Z., *Duszpasterstwo zwyczajne w parafii a urzeczywistnianie Kościoła*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2001.
- Pastuszko M., *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Kielce: Wydawnictwo Jedność 1997.
- Sobański R., *Nauki podstawowe prawa kanonicznego*, t. 1: *Teoria prawa kanonicznego*, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2001.
- Sobański R., *Nauki podstawowe prawa kanonicznego*, t. 2: *Teologia prawa kościelnego*, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2001.
- Sobór Laterański, *Konstytucja O hucznych przyjęciach u wyższych duchownych oraz zaniedbywaniu przez nich służby Bożej*, w: *Dokumenty soborów powszechnych*, red. A. Baron, H. Pietras, t. II, Kraków: WAM 2002, 255–257.
- Sobór Trydencki, *Dekrety o reformie*, w: *Dokumenty soborów powszechnych*, red. A. Baron, H. Pietras, t. IV, Kraków: WAM 2004, 687–713.
- Sobór Watykański II, *Dekret o posłudze i życiu kapłanów*, w: *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań: Pallottinum 1967, 487–517.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, w: *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań: Pallottinum 1967, 105–170.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja o liturgii świętej*, w: *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań: Pallottinum 1967, 40–70.
- Wronkowska S., Zieliński M., *Komentarz do zasad techniki prawodawczej*, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe 2004.

RESPECTING THE LAW

ON THE MARGIN OF THE DECREE OF THE METROPOLITAN ARCHBISHOP
OF LODZ WITH REFERENCE TO PERMITS FOR BINATION,
TRINATION AND MASS OFFERINGS

Summary

The duty to respect the law results from its binding force, which is proven by the legal aspects, connected with the necessity to follow the legislative procedure, as well as the material ones which concern the reliability of normative resolutions. The analysed Decree concerning bination, trination and mass offerings raises doubts about the binding force of some normative solutions. The author of the study highlights these doubts and indicates the possibilities of removing them.

Key words: decree, bination, trination, mass offerings